

विश्वात्मक जंगली महाराज आश्रम तथा  
आत्मा मलिक ध्यानपीठ कोकमठाण ता.  
कोपरगाव, जि. अहमदनगर यांना दारणा  
प्रकल्प अंतर्गत गोदावरी उजवा तट  
कालव्यामधून मोठ्या प्रमाणात पाण्याचा  
हक्क (Bulk Water Entitlement)  
वाढीव पाणी आरक्षण मिळणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन  
जलसंपदा विभाग  
शासन निर्णय क्रमांक.बिसिआ:- २०२५/(०२/२०२५)/सिं.व्य.(धो)  
मंत्रालय, मुंबई-४०००३२.  
दिनांक : २५/०९/२०२५

- संदर्भ : -१) कार्यकारी संचालक, गोदावरी पाटबंधारे विकास महामंडळ, छ. संभाजीनगर यांचे पत्र दि.२३/१२/२०२४.  
२) शासन निर्णय क्र.संकीर्ण-२०१५/(४४/१५)/सिं.व्य (धोरण) दि.१७/११/२०१६.  
३) शासन परिपत्रक क्र.संकीर्ण-२००८/(१३१/०८) सिं.व्य (धोरण) दि.०६/०३/२००९.  
४) शासन निर्णय क्र. बिसिआ-२०१९/प्र.क्र.३६५/२०१९/सिं.व्य (धो), दि.०१/११/२०२३.  
५) शासन परिपत्रक क्र.पापव-२०१५/(प्र.क्र.४००/२०१५)/सिं.व्य (महसूल) दि.१५/१२/२०१५.  
६) शासन निर्णय क्र.पापव-२०१५/(प्र.क्र.८८/२०१५)/सिं.व्य (महसूल) दि.२१/४/२०१६.  
७) शासन निर्णय क्र.संकीर्ण-२०१०/(४०७/१०)/सिं.व्य (धोरण), दि.२९/०६/२०११.  
८) शासन निर्णय क्र.देवदु २०१५/(८३६/२०१५)/सिं.व्य (कामे) दि.१७/११/२०१६.  
९) शासन निर्णय क्र.संकीर्ण २०१८/(५११/१८)/सिं.व्य (धोरण) दि.०१/१२/२०१८.  
१०) शासन निर्णय, क्र.संकीर्ण २०१८/(५११/१८)/सिं.व्य (धोरण) दि.२०/०७/२०१९.  
११) महाराष्ट्र जलसंपत्ती नियमन प्राधिकरण, मुंबई यांचे दि.२९/०३/२०२२ चे आदेश

**प्रस्तावना:-**

ग्रामपंचायत कोकमठाण, ता. कोपरगाव, जि. अहमदनगर यांना दारणा प्रकल्प अंतर्गत गोदावरी उजवा तट कालव्यामधून नाशिक प्रदेश कार्यालयाचे पत्र, दि. १८/०६/१९९८ अन्वये पिण्यासाठी वार्षिक ०.३५ द.ल.घ.मी. इतकी मूळ परवानगी दिलेली आहे. तसेच, विश्वात्मक जंगली महाराज आश्रम व जनार्दन स्वामी आश्रम यांचा पाणी मागणी कोटा समाविष्ट करून, शासन पत्र बी. के. एस. २००९ (३२४/९) सि.व्य. (धो), दि. ०५/०१/२०१० व नाशिक प्रदेश कार्यालयाचे पत्र क्र., दि. ०६/०२/२०१० अन्वये ग्रामपंचायत कोकमठाण, ता. कोपरगाव, जि. अहमदनगर यांना ०.६१ द.ल.घ.मी. इतकी पूरक (वाढीव) पाणी पुरवठा योजनेस अशी एकूण ०.९६ द.ल.घ.मी. इतकी पिण्यासाठी पाणी वापर परवानगी मंजूर आहे. त्यानुसार पाणीवापर सुरु आहे. संदर्भीय पत्रानुसार ग्रामपंचायत, कोकमठाण यांच्या ०.९६ द.ल.घ.मी. पाणी मंजुरीमधून विश्वात्मक जंगली महाराज आश्रम यांना विभक्त करून ग्रामपंचायत, कोकमठाणसाठी ०.५५६ द.ल.घ.मी. व विश्वात्मक जंगली महाराज आश्रम ट्रस्ट यांना ०.४०३१ द.ल.घ.मी. अशी विभक्त करून देणेस्तव प्रस्ताव सादर केला आहे. शासन निर्णयाच्या परि. २.२ अन्वये सदर योजनेसाठी सन २०३१ ची लोकसंख्या विचारात घेऊन विश्वात्मक जंगली महाराज आश्रम व जनार्दन स्वामी आश्रम साठी ०.४०३१ द.ल.घ.मी. दलघमी पाणी आरक्षणास मंजुरी देण्याचे शासनाच्या विचाराधीन होते.

## शासन निर्णय :-

- मा.मंत्री, जलसंपदा (म.कृ.खो.वि.मं. व गो.म.पा.वि.मं.) यांचे अध्यक्षतेखाली दि.१२/०८/२०२५ रोजी संपन्न झालेल्या मा.मंत्रिमंडळ उपसमितीच्या बैठकीत घेतलेल्या निर्णयानुसार व सदर बैठकीच्या मंजूर इतिवृत्तानुसार खालील तक्त्यातील रकाना क्र.२ मध्ये नमूद संस्थेला त्यांचे नावासमोर रकाना क्र.५ मध्ये नमूद मोठ्या प्रमाणात पाण्याच्या (Bulk Water Entitlement) हक्कास, परिच्छेद २.० मधील अटीच्या अधीन राहून मान्यता देण्यात येत आहे.

अ. क्र.	संस्थेचेनांव	पाणी वापराचा प्रकार	जलाशय/कालवा/ नदीचे नांव	मंजूर केलेला मोठ्या प्रमाणात पाण्याचा हक्क (Bulk Water Entitlement) (दलघमी)
१	२	३	४	५
१	विश्वात्मक जंगली महाराज आश्रम तथा आत्मा मलिक ध्यानपीठ कोकमठाण ता. कोपरगाव, जि. अहमदनगर	घरगुती (पिण्यासाठी)	दारणा प्रकल्प अंतर्गत गोदावरी उजवा तट कालव्यामधून	०.४०३१ दलघमी (वाढीव)

- उपरोक्त नमूद प्रस्तावास खालील अटीच्या अधीन राहून मान्यता देण्यात येत आहे .

- संदर्भ क्र.३ नुसार जिल्हा परिषदा/ ग्रामपंचायती / नगरपालिका /नगरपंचायती / कटकमंडळे याआर्थिकदृष्ट्या सक्षम नसल्याने त्यांच्याकडून पिण्याच्या पाणी आरक्षणापोटी सिंचन पुनःस्थापना खर्च घेण्यात येवू नये.तसेच शासन निर्णय क्र . संकीर्ण २०१५/(प्र.क्र.२७४/नवि-३३),दि. १७/१२/२०१६ नुसार घरगुती पिण्याच्या पाणी प्रयोजनासाठी राज्यातील 'क' व 'ड' वर्ग महानगरपालिकांच्या बिगर सिंचन आरक्षणाच्या प्रस्तावांस मान्यता देताना सिंचन पुनःस्थापनेचा खर्च माफ करण्यात यावा .
- बिगर सिंचन पाणी पुरवठ्यासाठी करारनाम्याचा सुधारीत नमुना व मार्गदर्शक तत्वे संदर्भ क्र. ४ अन्वये निर्गमित केल्या आहेत. त्यानुसार करारनामा करण्यात यावा.
- संदर्भ क्र. ५ अन्वये बिगर सिंचन पाणी पाणीवापराचे करारनामे करणे व नुतनीकरण वेळेवर करणे बाबत मार्गदर्शक सूचना निर्गमित केल्या आहेत त्यानुसार कार्यवाही करण्यात यावी.
- जलस्रोत प्रदुषित करणाऱ्या पाणी वापरकर्त्याकडून दंडनीय पाणीपट्टी आकारणी करणेबाबत मार्गदर्शक तत्वे या विषयाबाबत संदर्भ क्र. ६ मधील अटीचे पालन करणे पाणी वापरकर्त्यांना बंधनकारक राहील.
- संदर्भ क्र. ७ अन्वये करारनामा करताना बिगर सिंचन पाणीवापरकर्ते अंतिम पाणी मागणी प्रमाणे टप्प्याटप्प्याने पाणीवापर करण्याचे नियोजन नमुद करू शकतील. मात्र संस्थेने या शासन निर्णयाच्या दिनांकापासून ५ वर्षात वरील तक्त्यातील स्तंभ ५ मध्ये नमूद पाणी आरक्षणापेकी प्रत्यक्ष पाणी उचल सुरु केला नाही, तर सदर पाणी आरक्षण आपोआप रद्द होईल. त्याचप्रमाणे महाराष्ट्र जलसंपत्ती नियमन प्राधिकरणाचे आदेश दि.२९/०३/२०२२ मधील तरतुदीनुसार कार्यवाही करण्यात यावी.
- संदर्भ क्र. ८ अन्वये पाटबंधारे विकास महामंडळाच्या अधिनियमातील तरतुदीनुसार सिंचन प्रकल्पांचे व्यवस्थापन पाटबंधारे महामंडळाकडे वर्ग करणे व पाणीपट्टीची रक्कम प्रकल्पांच्या सिंचन व्यवस्थापनाच्या कामासाठी खर्च करण्यास मान्यता देणेसाठीचा निर्णय निर्गमित करण्यात आलेला आहे. त्याप्रमाणे कार्यवाही करण्यात यावी.
- पाणी उचलण्याची/ पुरवठ्याची जागा व क्षेत्रीय परिस्थितीनुसार इतर अटी शर्तीचा अंतर्भाव करून संबंधित मुख्य अभियंता यांनी सविस्तर जापन तात्काळ निर्गमित करावे .

८. "This reservation is only the letter of support for the, water supply scheme or the industry as the case may be. Actual quantity of water that will be supplied every year shall be governed by the entitlement granted to the water user entity by the River Basin Agency based on the population and the reasonable use norm decided by this Authority and the yearly allocation declared by the prescribed Authority on the basis of reservoir contents of the year and shall be subjected to various provisions in the agreement that will be signed by the water user entity with River basin Agency."
९. सदर पाणी मंजूरीच्या अनुषंगाने पिण्याच्या प्रयोजनार्थ पाणी वापर करताना उपलब्ध करून दिलेल्या पाण्याची गुणवत्ता पिण्यास योग्य (potable) करण्याकरिता आवश्यक उपाययोजना करण्याची जबाबदारी उपरोक्त तक्त्यातील स्तंभ क्र.२ मध्ये नमुद संस्थेची राहिल.
१०. संदर्भ क्र.१० अन्वये महाराष्ट्रातील बहुतांश सिंचन प्रकल्पाचे नियोजन आठमाही आहे. त्यामुळे संस्थेने त्यांच्या पाणी पुरवठा योजनेसाठी किमान ६ महिन्यांच्या गरजे इतका पाणीसाठा करणेसाठी आवश्यक असून साठवणूकीची व्यवस्था करणे व सदर पाणीसाठा सिंचन आवर्तन कालावधीतच करणे बंधनकारक राहिल. टंचाई परिस्थिती अथवा धरणात पुरेसा पाणीसाठा न झाल्यास पाणी पुरवठा शाश्वत ठेवण्याची जबाबदारी जलसंपदा विभागाची असणार नाही.
११. सदर पाणी मंजूरीच्या अनुषंगाने पिण्याच्या प्रयोजनार्थ पाणी वापर करताना नवीन साठवण बंधान्यातून (लक्ष्मीवाडी) करावा.
१२. ग्रामपंचायत कोकमठाण, ता. कोपरगाव, जि. अहमदनगर यांना दारणा प्रकल्प अंतर्गत गोदावरी उजवा तट कालव्यामधून नाशिक प्रदेश कार्यालयाचे पत्र, दि. १८/०६/१९९८ अन्वये पिण्यासाठी वार्षिक ०.३५ द.ल.घ.मी. इतकी मूळ, तसेच, विश्वात्मक जंगली महाराज आश्रम तथा आत्मा मलिक ध्यानपीठ यांचा पाणी मागणी कोटा समाविष्ट करून, शासन पत्र क्र. बी. के. एस. २००९/(३२४/९)/सि.व्य. (धो), दि.०५/०१/२०१० व नाशिक प्रदेश कार्यालयाचे पत्र, दि. ०६/०२/२०१० अन्वये ग्रामपंचायत कोकमठाण, ता. कोपरगाव, जि. अहमदनगर यांना ०.६१ द.ल.घ.मी. इतकी पुरक (वाढीव) पाणी आरक्षण या शासन निर्णयान्वये अधिग्रहीत करण्यात येत आहे.
- ३.० हा शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या [www.maharashtra.gov.in](http://www.maharashtra.gov.in) या संकेतस्थळावर उपलब्ध असून त्याचा संगणक संकेतांक २०२५०९२५१६२०५७९५२७ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नांवाने.

( राकेश धाकतोडे )  
अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

१. मा.राज्यपाल यांचे सचिव, राजभवन, मुंबई.
२. मा.मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव,मंत्रालय मुंबई.
३. मा. उपमुख्यमंत्री, (वित्त व नियोजन ) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय , मुंबई.
४. मा. उपमुख्यमंत्री, ( नगरविकास , गृहनिर्माण व सा. बां. वि. ) यांचे खासगी सचिव , मंत्रालय , मुंबई.
५. मा. मंत्री , जलसंपदा ( म.कृ.खो.वि.म. व गो.म.पा.वि.म. ) यांचे खासगी सचिव, मंत्रालय , मुंबई.
६. मा. अध्यक्ष/उपाध्यक्ष, विधानसभा, विधानभवन, मुंबई.
७. मा. सभापती/उपसभापती, विधानपरिषद, विधानभवन, मुंबई.
८. मा. विरोधी पक्षनेते, विधानसभा, मुंबई यांचे कार्यालय, विधानभवन, मुंबई.

९. मा. विरोधी पक्षनेते, विधानपरिषद, मुंबई यांचे कार्यालय, विधानभवन, मुंबई.
१०. अपर मुख्य सचिव (जलसंपदा), जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
११. सचिव (जसंव्य व लाक्षेवि), जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
१२. सचिव,(प्रकल्प समन्वय), जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
१३. सचिव, महाराष्ट्र जलसंपत्ती नियमन प्राधिकरण, मुंबई.
१४. कार्यकारी संचालक, गोदावरी पाटबंधारे विकास महामंडळ, छत्रपती संभाजीनगर.
१५. मुख्य अभियंता (पा) व सहसचिव, जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
१६. मुख्य अभियंता, (जसं) ,उत्तर महाराष्ट्र प्रदेश, नाशिक.
१७. अधीक्षक अभियंता व प्रशासक, लाभक्षेत्र विकास प्राधिकरण, नाशिक.
१८. निवडनस्ती कार्यासन सिंव्य (धोरण)